

PRED ŽIVOTOM

Kateheze za 14 — 15 godišnjake

III. SUSRET S KRISTOM

Ono što je bilo rečeno u prethodnim katehezama u broju 1/79., pogotovo u drugoj katehezi pod naslovom: Vjernost samome sebi, bilo je samo priprema, odnosno uvod u ono o čemu će biti govora sada i naknadno. Konkretno, bit će posljedica jednog opredjeljenja značajnog za budućnost vjere i prihvaćanje Kristove poruke.

1. Od ljudskih vrijednosti do Evandjelja

a) Živjeti ljudske vrijednosti

Tko se odlučio na život u suglasnosti s ljudskim vrednotama, taj svuda i svim raspoloživim sredstvima traži ono što bi mu moglo pomoći da ih usvoji i usavršava svoju osobnost. U tom traženju ne može a da se ne susretne i s Evandjeljem kao zasebnom vrijednošću i uzme ga ozbiljno u razmatranje.

b) Što razumijevamo pod Evandjeljem

Tko kaže »Evandjelje«, ne mora misliti jedino na knjigu ili na knjige koje nose to ime. Kad Isus reče: »Vjerujte Evandjelju«; »Propovijedajte Evandjelje«, nije svakako mislio na knjigu koja još nije ni postojala, nego na poruku, navještaj, radosni navještaj nečeg velikog, što čovjeku

daje razumjeti zašto i kako treba živjeti.

Taj je navještaj Isus izrekao na jedan određeni način, a potom je zapisan u jednom određenom obliku. Kako je Isus živio u određenom povijesnom razdoblju, u posebnoj kulturi i sredini, tako su i evanđelisti zapisali ono što je on govorio i činio u tom kontekstu. Da je Isus umjesto u Palestini živio u Kini, da li bismo imali isto njegovo Evandjelje? Kad bi Isus danas živio, bi li njegovo Evandjelje, njegova poruka bila ista? S obzirom na bit da, ali s obzirom na oblik, bar u mnogim vidovima, najvjerojatnije ne.

Odgovoriti, na primjer, na pitanje: »Tko je moj bližnji?« značilo bi svakako uzeti u obzir suvremene okolnosti. Isus danas ne bi rekao: »Jedan je čovjek silazio iz Jeruzalema u Jerihon...«, nego možda ovako: »Jedan je čovjek stradao u automobilskoj nesreći na pustoj cesti, ostavljen napola mrtav na asfaltu. Onud je prolazio i neki drugi auto, usporio vožnju, pogledao unesrećenika i ravnodušno nastavio put naprijed kao da se ništa nije dogodilo. Tako je prolazio i drugi... treći... mnogi...«

Ne koristi čitati Evandjelje ako ne nastojimo da nas ono zahvati u dušu. Ne koristi »znati« ga gotovo čitava napamet ako ne nastojimo razumjeti ono što nam ono želi reći, poručiti za danas i ovdje...

S tim Evanđeljem mi se gotovo svaki dan susrećemo, jer ono nije sadržano samo u knjizi, nego dopire do naših ušiju preko bezbrojnih posrednika: preko Papih riječi, preko navještaja svećenika, preko majčina savjeta, preko susreta u crkvi, školi, u radnom mjestu, preko gledanja filma ili čitanja novina. Mi, jednostavno, udišemo zrakom bit Evanđelja iako toga možda nismo uopće svjesni.

c) Simpatija prema Evanđelju

Tko prihvaća Evanđelje otvorena duha i srca, doživljava u sebi dubok spontani osjećaj simpatije prema njemu. Osjeća da naprosto podrhtava kad sluša riječi poput ovih:

— Blago gladnima i žednima pravednosti...

— Ne činite drugima ono što ne želite da i drugi vama čine...

— Istina će vas osloboditi...

— Ako pšenično zrno ne umre ne donosi ploda...

— Nema veće ljubavi od ove kad tko život svoj položi za prijatelje svoje...

— Ljudski se život ne vrednuje po onome što netko posjeduje...

Tko iskreno traži istinu, osjeća u sebi da je Evanđelje istinito. Da je u njemu sve istina. Mogu postojati neke stranice koje nije moguće razumjeti, ali to nas ne sprečava da osjećamo da u Evanđelju struji istina o životu. Kad bi Evanđelje bilo samo neki roman ili best-seller, koji bi se upravo noćas pojavio, ne bismo mogli, promatrajući njegov ljudski sadržaj, a da ne uskliknemo: »To je istina, tako se živi!« Ali Evanđelje nije roman, već stvarna povijest. Ne postoje samo neki dokumenti koji svjedoče o njemu. Naprotiv, Postoji cijela ova dvijetisućgodišnja povijest kršćanstva. Kako bi se ona mogla objasniti da nam Evanđelje nije zapisano? I za koga je napisano? Bi li bilo moguće napisati poruku za čovjeka, vrijednu za sva vremena? Poruku tako jednostavnu da je djeca mogu shvatiti i pjevati, ali i tako duboku da začuđuje mislioce? Poruku tako zahtjevnju da se osjećaš zahvaćen od njenih riječi pa i tada kad to izričito ne želiš?

Naš način reagiranja u odnosu prema Evanđelju govori nam više o tome tko

smo mi, nego što je ono u sebi. Ako netko prilikom čitanja ili slušanja Evanđelja ostaje indiferentan, hladan, bez pokazivanja ikakva interesa za nj, to onda znači da ili još nije zahvaćen od Duha ili je, jednostavno, siromašan čovjek pa ne shvaća. Tko ne prihvaća Evanđelje, sudi sebe. »U onaj dan moje će ga riječi suditi...« (Iv 12, 48). Tko otkrije vrijednost i istinitost Evanđelja, osjeća u sebi neki žar, snagu, volju da traži, da se daruje, da se žrtvuje, da bude dobar.

2. Od Evanđelja ka Kristu

a) Evanđelje je Isus Krist

Kako se malo pomalo raste u spoznaji i iskustvu Evanđelja, tako se opaža, da se sve vrijednosti koje Evanđelje predstavlja, sjedinjuju u jednu glavnu, koja nije jednostavno vrijednost, nego osoba: Isus iz Nazareta.

Evanđelje je Isus Krist! Ili on koji govori, ili da se o njemu govori. Od prve do posljednje stranice nalazimo slijedeće izričaje: »U ono vrijeme Isus... Tada Isus reče... Tada Isus odgovori... Ja vam kažem...«

Živjeti Evanđelje znači slijediti Isusa. Slijediti ga iznad svega, iznad svih, pa i nas samih. »Tko ljubi oca ili majku više nego mene, nije mene dostojan...« (Mt 10, 37). Tko nije spreman zaniijekati sebe, ne može biti njegov učenik.

Ljudi se upravo oko njega kreću. Neki zahvaćeni ljubavlju i odanošću, drugi ispunjeni mržnjom. Zbog njega su mnogi danima bili uza nj i slušali ga, zaboravljajući na hranu. Govorahu: »Nikad nijedan čovjek nije tako govorio kao ovaj...« (Iv 7, 46).

Da ga se dotaknu, makar samo skuta njegove haljine, i da bi bili dotaknuti njegovim rukama, k njemu dolazahu bolesni, slijepi, gubavi, siromašni... »Iz njega je izlazila snaga koja je sve ozdravljala...« (Lk 6, 19)

b) Od simpatije prema Evanđelju do ljubavi prema Kristu

Tko u Evanđelju otkrije Krista, ostaje zavidljen njime. Osjeća da na svijetu nema ništa zanosnije nego njega ljubiti i osje-

ćati da si ljubljeno od njega; promatrati kako duša naprosto silazi s njegovih očiju da ozdravi bolesnoga; slušati zov njegova glasa u srcu i diviti se kako svojom snagom zaprepasćuje demone, zle duhove.

Da, takav se čovjek više neće pojaviti. Gledajući Krista, osjećamo da nam srce jače kuca i kličemo: »Eto, bar je jedan dobar čovjek postojao na ovoj zemlji!« Takav čovjek nas potiče i privlači da krenemo odvažno naprijed putem koji nam je on pokazao.

c) Izabrati Krista znači vjerovati

Kršćanin je samo onaj koji se radikalno opredijelio i odlučio za Krista; onaj koji je odlučio sve svoje osobne izbore, probleme, nade i planove povjeriti Kristu i poput njega i s njime živjeti svoja ljudska iskustva.

Takav je izbor zastrašujuće zahtjevan. Stoga nije nikakvo čudo što mnogi izbjegavaju da ga poduzmu. Ali on je i krajnje zanosan i osloboditeljski. On nam pomaže shvatiti da su u povijesti, pa i danas, uvijek postojali ljudi, pogotovo mladi, koji sve ostaviše i pođoše za Kristom. Mladi koji odlučno zapitaše Gospodina: »Što hoćeš od mene, Gospodine? Reci mi što mi valja činiti?! Budeš li uz mene, slijedit ću te do nakraj svijeta!«

A oni koji ne slijede Krista (a koliko ih samo ima!) mogu li pronaći smisao svoga života? Mogu li biti zadovoljni?

Ovdje želim učiniti jednu razliku: oni koji ne žele slijediti Krista, koji ga hotimično odbijaju, jer ne žele izaći iz svoje sebičnosti, iako su, ljudski govoreći, ljudi od uspjeha, ne mogu biti istinski zadovoljni i sretni. Oni pak koji se ne odlučuju za Krista jer ga ne poznaju, ili ga poznaju tek malo i loše, ako se potrudu da budu poučljivi i pažljivi prema istini, pravdi i ljubavi koju osjećaju u sebi, mogu biti zadovoljni. Dapače, oni su odraz živog Evandjelja koje je zapisano u srcu i savjesti svakog čovjeka. To su oni koji će na Dan suda čuti ove riječi: »Dođite, blagoslovljeni... jer bio sam gladan i dadoste mi jesti, bio sam žedan i dadoste mi pići...«, »uđite u veselje Gospodara svoga«. Dok su činili dobro, oni su i ne znajući slijedili Krista i živjeli njegovo Evandjelje. Ali tu su i oni (i mnogo je

takvih!) koji osjećaju da njihova radost raste kad su u mogućnosti da iskažu ljubav braći i prijateljima i ne znajući da time ljube Krista i susreću se s njime u liku brata čovjeka.

Osim toga, koliki su mladi danas nesretni, razočarani u životu i nepovjerljivi, upravo zbog toga jer im nitko nije pomogao upoznati Krista kao stvarnog prijatelja i Spasitelja?

Možda ćete mi pri tom reći: »Ma, nije za mene samo problem izbora Krista. Imam mnogo drugih problema koji me iznutra pritišću i koje treba rješavati, kao npr. problem ljudskih odnosa u obitelji, u školi, prijateljstvu; problem izbora zvanja, izvršenja životnih zadataka, obveza itd...«

Da, sa svim tim problemima moramo se suočavati i susretati, ali izbor Krista ne protivi se nijednoj od tih životnih stvarnosti, on je tek samo jedan od svih ostalih važnih izbora. Izbor Krista treba da bude »duša« svih naših životnih izbora, stil i duh kojim moramo disati i živjeti svoje obiteljske odnose, prijateljstva, zabave, sport, školu, posao, jednom riječju, sve što čini naš redoviti svakidašnji život.

Krist je kao sol koja daje »okus« svim ljudskim iskustvima, kao »kvasac« koji ublažava i rasterećuje tvrdoću postojanja, kao svjetlo koje osvjetljuje ulicu kojom želimo proći.

3. Tko je Isus Krist?

To je pitanje koje ljudi ne prestaju ponavljati otkako je on došao na ovaj svijet. I mi imamo dužnost i pravo da se pitamo isto. »Tko je ovaj?« (apostoli); »Tko si ti?« (Pilat). I sam Isus postavlja to pitanje učenicima: »A što vi, kažete, tko sam ja?« (Mt 16, 15).

Pitanje je to na koje ne možemo sami odgovoriti, polazeći od jednostavnog izričaja »po mom mišljenju...« Često ono što mi mislimo o Isusu Kristu govori više tko smo mi, nego tko je bio, odnosno tko jest Isus Krist. To nije stvar fantazije ili povijesne mode da pitamo tko je bio ili tko jest Isus Krist, nego pitanje njega samog.

Ne možemo o njemu reći nešto proizvoljno, već, naprotiv, pošteno se zapitati: što je on o sebi rekao da jest?

a) Krist je novi čovjek: Sin Čovječji

Njegova ljudskost izvire iz cijelog Evanđelja. On je u svemu čovjek poput nas, osim u zlu. Jednostavan čovjek u svojoj veličini i velik u svojoj jednostavnosti. Čovjek koji je stajao uz malene i velike, siromašne i bogate, grešne i pravedne, uz svoju majku i uz grešnicu Magdalenu. Čovjek koji je nastojao i htio sve razumjeti i od kojeg su ljudi odlazili shvaćeni. Čovjek koji je iskusio sve ljudske osjećaje: radost, žalost, prijateljstvo, nježnost, divljenje, ali i srdžbu, gnjev, umor, strah, osamljenost, izdaju. . .

Osjećamo ga bliskim i prijateljem. A i on sam govori nam: »Vi ste moji prijatelji. . .«

b) Krist je Sin Oca koji je na nebesima

Potvrdio je to mnogo puta i na razne načine. Svečano je to izjavio i pred Sinedrijem. To ga je stajalo smrtne osude. Ne zaboravimo: Isus je bio osuđen na smrt, jer se nazvao »Sinom Božjim«.

Tu se naša misao pomalo zbunjuje. Čini nam se to jednostavno nemogućim. To je stvarnost koja izaziva vrtoglavicu, nešto što je previše veliko i previše lijepo: ne samo »Isus moj prijatelj«, nego »Bog koji je postao čovjekom, jednim od nas. Bog koji ulazi u naš život i u našu povijest kao brat, a u isto vrijeme i kao snaga koja sve preobražava. »Bog je tako ljubio svijet da je za nj dao svoga jedinorođenog Sina« (Iv 3, 16).

Nije lako našu vjeru uzdizati sve do tih visina. Ali Evanđelje, Isusove tvrdnje, znakovi koje je činio da ih potvrdi, ostaju neizrecivi i traže naš odgovor.

— Ti si Krist, Sin Boga živoga. . . Blago tebi, Šimune. . .

— Tko vidi mene, vidi i Oca. Ja i Otac jedno smo. . .

— Ovo je Sin Moj ljubljeni, slušajte ga. . .

— U početku bijaše Riječ. . . i Riječ i kako shvatiti tvrdnje poput ovih:

— Ja sam kruh koji je s neba sišao. . . bijaše Bog. . .

— Tko je žedan, neka dođe k meni. . .

— Ja sam Put, Istina i Život. . .

— Ja sam uskrsnuće života. . .

— Moje riječi neće proći. . . !

Tko bi bio takav »drznik« koji bi imao hrabrosti nešto slično izreći? I tko bi imao hrabrosti da izgovori te riječi da ih sam Krist nije izgovorio? Je li On bio iluzionist? Ako nije bio Sin Božji, tko je onda bio?

Pitanje nema odgovora. Traži se čin vjere da se u njemu osim čovječstva otkrije i božanstvo. U Kristu, dakle, sve traženje Boga koje je vođeno samo razumom ostaje nejasno. No prihvatimo li Krista vjerom u njegovo božanstvo, dolazimo do neočekivanog mira koji je nemoguće opisati. Dolazimo do uvjerenja da je on brat i prijatelj koji nas uzima za ruku i vodi k spoznaji Očeve ljubavi. »Nitko ne pozna je Oca doli Sin i onaj kome Sin htjedne objaviti« (Mt 11, 27). »Nitko ne dolazi k Ocu osim po meni« (Iv 14, 6).

c) Krist umro i uskrsnuvši živi

Taj Očev Sin nije se učinio našim bratom po tijelu da dođe na našu planetu na turistički izlet. On se učinio solidarnim s nama i u boli i u smrti. »On je naše boli na se uzeo. . .« (Iz 53, 4; Mt 8, 17) Ali smrt nije bila posljednja riječ njegova života. Krist je uskrsnuo! To je bio radosni navještaj prvih učenika, prvotne Crkve. To je Crkva nastavila naviještati kroz svoju dvijetisućgodišnju povijest. To Crkva naviješta i danas po svojim misionarima diljem svijeta.

To je središte i temelj naše vjere, nada našega života. »Ako Krist nije uskrsnuo, onda je neosnovana naša vjera. . .« (1 Kor 15, 14). Ako se samo u ovome životu uzdamo u Krista, najbjedniji smo od svih ljudi« (1 Kor 15, 19).

Ako Krist nije uskrsnuo, Evanđelje je tada utopija. Možemo se diviti Kristu, biti usmjereni i druge pokretati prema toj nečuvenoj dobroti, ali istovremeno moramo s gorčinom zaključiti da u ljudskom životu najčešće pobjeđuje zlo.

Ako Krist nije uskrsnuo, tada naš život i život svijeta ostaje bez nade. Ali Krist je uskrsnuo od mrtvih. On je prvenac umrlih. . . i kao što u Adamu svi umiru, tako će u Kristu svi oživjeti. Svaki u svom redu« (1 Kor 15, 20—23).

U tom događaju koji okrunjuje sav život i svu Isusovu poruku, koju naša misao ni-

kad neće moći proniknuti u svoj njezinoj punini, nalaze odgovor sva naša velika pitanja o otajstvu patnje i smrti. Ne možemo, dakle, ne svratiti pažnju na to kako se Krist suočio s tim tvrdim stvarnostima života i ljudskog postojanja. Pokušajmo ga zapitati: Kriste, što kažeš o patnji i o smrti? Njegov odgovor, čini nam se, može biti sadržan u ovim pojmovima:

— Krist se nikad ne suočava s problemima na sasma teoretski način. Ne daje razumska objašnjenja, ali predlaže i zahtijeva odgovorno držanje u ispunjavanju životnih zadataka u kojima nam on sam prvi daje primjer.

— Sada vidimo da se Krist prvenstveno bori protiv zla. On pomaže siromašne, brani slabe, tješi žalosne, oslobađa sužnje, liječi bolesne, uskrisuje mrtve. I naređuje svojim učenicima da to isto čine. »Idi, i ti čini tako!« (Lk 10, 37).

— Ipak sve zlo i patnja koliko god se protiv njih borili, ne mogu biti iskorijenjeni.

Ni Krist nije osušio sve suze, izliječio sve bolesne, uskrisio sve mrtve. I on je iskusio iskustvo patnje, muke, agonije križa, smrti. Kako je sve to živio?

U vjeri: živi bol kao otajstvo skriveno u namisli Očevoj. Prepušta se njegovoj volji. »Ne moja, nego tvoja volja neka bude... Oče, u tvoje ruke predajem duh svoj.«

U nadi: kaže da je bol plodna, poput majčine kad rađa dijete na svijet, poput zrna žita, koje donosi plod samo ako umre. Kaže da će se žalost pretvoriti u radost, da će se iza smrti roditi život. Krist nije nikad dijelio stvarnost smrti od stvarnosti uskrsnuća. Smrt i uskrsnuće za njega je jedinstveno povezana stvarnost.

U ljubavi: Od svoga križa i smrti čini znak, najveći znak Očeve ljubavi ljudima. »Ali neka svijet upozna da ja ljubim Oca i da radim kako mi je zapovijedio Otac! Ustanite! Hajdemo odavde!« (Iv 14, 31). »Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje« (Iv 15, 13).

Možemo li naći bolji, stvarniji i inteligentniji odgovor od ovoga na problem patnje? Ako ga tako ne prihvatimo, ne preostaje nam drugo nego bunt, beznađe,

očaj i klonulost. Ako imamo koju dragu osobu koja trpi, bismo li je voljeli vidjeti beznadnu, klonulu, očajnu? Svakako da ne! Da li bi Krist bio veći u našim očima da se suočio s mukom i smrću na drukčiji način nego što je to doživio? Da se pobunio protiv Očeve volje? Da je svojom snagom zgazio svoje neprijatelje? Jeste li ikad pomislili što bi bilo s našim životom da nam nedostaje otajstvo mudrosti križa?

Nije kršćanin onaj koji se pred svojom i tuđom bijedom nastavlja pitati: »Zašto?«, nego onaj koji pita Krista: »Kako mogu sve to živjeti poput njega? Kako se mogu suočiti sa stvarnošću boli preobrazujući je u sredstvo otkupljenja i zrelosti?

U Kristu, dakle, nalaze odgovor naša pitanja o smislu patnje i smrti, ali i o smislu života, povijesti, svemira. Možemo onda razumjeti da je Krist zaista naš Osloboditelj i Spasitelj svijeta. To je onaj koji nas oslobađa od obmana, sebičnosti, pogrešaka, straha i smrti. Život, gledan izvana, može ostati kao i prije, ali s Kristom postaje nova stvarnost. »Za onoga koji živi u Kristu sve postaje novo« (2 Kor 5, 17). Čovjek je taj koji postaje obnovljen u Kristu i tako uspijeva vidjeti i sve više izgrađivati »nova nebesa i novu zemlju«.

Vjera u Krista, Sina Božjeg i Sina Čovječjeg, umrlog i uskrsnulog, nije za nas beskorisna, ni otuđujuća. To je nužnost života. To je snaga za ljubav i akciju u nadi, pa i onda kad nam nedostaje hrabrosti ili kad imamo utisak da su svi naši napori uzaludni.

Nijedna vjera, ispravno shvaćena i intenzivno življena nije toliko poticajna kao ova u Krista, jer je sva usmjerena za dobro čovjeka i napredak čovječanstva.

Zaključak

— Na vjeri u Krista odigrava se naša egzistencija. Ako nam je teško (što ne bi bilo nimalo čudno) reći: »Vjerujem«, dobro je da izvidimo koji su uzroci tome. Traže se razlozi za vjeru, kao i za nevjeru. Ili bi ti razlozi možda mogli biti samo isprika?

— Vjera u Krista ima svoju postupnost. I Apostoli su s mnogo muke i postepeno došli do vjere u Krista. Koliko puta ih je Isus ukorio zbog malovjernosti?!

— Započnimo najprije živjeti one dijelove Evanđelja koji nam se čine najstvarnijima. Kad dođemo do nekog mjesta, odnosno teksta koji nas pomalo zbunjuje, nemjmo reći »Ne vjerujem« nego jednostavno priznajmo: »To ne razumijem«. Potom ponovno nastavimo svoje istraživanje. To se zove poštenje u vjeri.

Stigavši dovde, ne osjećamo li glas Duha, koji nam pomaže da kažemo: »Vjerujem u te, Gospodine!« Ono što vrijedi jest to da svaki dadne svom svojom snagom i iskrenošću svoj odgovor koji je sposoban dati.

Za produbljenje

Vidi: Novi katekizam, Stvarnost, Zagreb, 1970. (III. dio: Sin Čovječji, str. 81—237; Riječi vječnoga života, str. 381—393, Vjera, str. 342—351; Božja riječ, str. 48—57.

IV. MOLITI ZA ŽIVOT

Prva posljedica vjere je molitva. Ako vjerujemo da Krist živi, u nama se kao sama od sebe rađa potreba da se stavimo u kontakt s njime i s Ocem. To je molitva.

To nije nešto novo u našem životu, ali ako želimo postati odrasli, moramo poduzeti jedan način molitve koji je svojstven odraslima. Vaša dob, rekosmo na početku, jest tzv. prijelazna dob. I na području molitve treba da se odvija svojevrstan prijelaz, tj. prijelaz od jednog načina molitve u drugi: spontaniji, zreliji, osobniji. Razumijete li potrebu te razlike?

Ne kažem da se ne bi moglo više moliti upotrebljavajući već naučene formule, kao što su: Oče naš, Zdravomarijo, liturgijske molitve itd. No potrebno je naučiti zalaziti u sebe, usvojenim molitvenim formulama izraziti vlastitu molitvu, jer nam zajednička molitva sve više izmiče iz prakse. No moramo biti svjesni i činjenice da čovjek može izrecitirati sve molitvene formule, sve psalme i misne molitve a da u stvarnosti uopće nije molio. Jer molitva nije izgovaranje mnoštva riječi, nego izražaj duše, ulazak u dijalog, razgovor s Bogom u ljubavi i predanosti. Pogledajmo to malo jasnije!

1. Molitva zahtjev za čovjeka

a) Dužnost ili potreba?

Mi smo vjerojatno navikli promatrati molitvu kao dužnost. Zapravo, ona to i jest. Ako naime vjerujemo u Boga, kako možemo a da ga ne slavimo sa svim čudesima prirode i svemira, da mu ne budemo zahvalni za sve što nam je dao i što nam u svojoj providnosnoj dobroti neprestano daje, da ne tražimo od njega oprostjenje kad smo zli i zazovemo njegovu pomoć u poteškoćama života?

Da, molitva je dužnost. Ali prije toga ona je potreba, zahtjev. I ljubiti majku je dužnost, ali nitko ne voli svoju majku samo zato što mu ta dužnost odgovara. Dužnost je u ovom slučaju samo izražaj jednog zahtjeva ljubavi.

b) Molitva ateiste

Molitva se susreće kod svih naroda, svih religija, makar se izražava na različite načine. Ona je bitni dio svake religije, još više: bit same ljudske naravi. Čovjek se može zvati čovjekom samo ako je religiozan, a religiozan može biti čovjek samo u onolikoj mjeri koliko se moli.

Ni ateisti ne mogu izbjeći tom zakonu. Jedan mladi sovjetski komunist, koji je kroz mjesec dana pratio jednog zapadnog novinara po Rusiji, znao bi za vrijeme vožnje više puta izjaviti da je ateist. No prije nego što su se rastali, reče mu:

— »Htio bih da i o meni znate jednu stvar. Više puta sam vam rekao da sam ateist. I to je istina. Ipak vam ispovijedam da i ja koji puta molim.

— Da, ja se ovako molim: Bože, ja znam da ti ne postojiš. Ali kako bih bio zadovoljan kad bi jednog dana nekom učenjaku uspjelo pokazati da ti postojiš! Ja želim da ti postojiš. Ja te molim da postojiš, ali da ne budeš neki »hladni« Bog zapadnjaka, nego Bog koji me razumije i ljubi poput moje majke i zaručnice.

c) Jedinствена vrijednost iskustva

Ispitujući svoja iskustva, uspijevate li pronaći trenutke u kojima ste osjetili unutar sebe zov i potrebu za molitvom u želji i naporu da se izrazi? Ili ste je

možda potisnuli unatrag? Ako ste je čuli, prihvatili u svoj slobodi, učinili svojom u ljubavi, izrazili je u stavu šutnje, možda u nečitljivom pokretu usana, u uzviku radosti ili boli, onda znate što je molitva.

I odavde treba poći da se nauči moliti uvijek bolje. U kojoj školi da naučimo što je, čemu služi i kako se izvodi molitva, ako ne u Isusovoj školi?

2. Isus — učitelj molitve

Tko sve svoje izbore želi postaviti na temelje Evandjelja, taj promatra koje mjesto zauzima molitva u Isusovu nauku i životu. Opaža da:

a) Isus mnogo inzistira na molitvi

Malo je stvari tolikom snagom preporučenih u Evandelju kao molitva. Molite. Molite Oca... Do sada niste ništa tražili... Sve što god zaištete od Oca u moje ime, dat će vam, jer vas sam Otac ljubi. Tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se...

b) I sam Isus moli

U vrijednost molitve najviše nas uvjerava činjenica da je Isus sam molio. Po danu, a posebno po noći. U brdovitim predjelima, na samotnim mjestima... Molio bi dugo... Razumije se da je molitva baš za njega zahtjev ljubavi. I na križu on moli. Umire moleći...

c) Poslušni Spasiteljjevoj riječi

Pravi kršćanin je onaj koji kaže: »Ako je Krist tako intenzivno molio i preporučivao da molimo, ja molim.« Svi »razlozi«, primjedbe, teškoće, koje možemo susresti protiv molitve (nemam vremena, beskorisno je moliti itd.) lome se na ovoj jednostavnoj činjenici: ako se otrgnemo od molitve, od susreta s Ocem, od Kristova života i naučavanja, ne razumijemo više ni njega ni njegovo Evandelje.

3. Zašto i kako moliti?

a) Čemu služi molitva

U »Dnevniku seoskog župnika« (Bernanos) čitamo kako protagonista (župnik), koji je išao posjetiti liječnika, u jednom trenutku slučajno otkrije kako ovaj uzima injekciju morfija (drogu). Liječnik se opravdava govoreći: »Ja u morfiju tražim ono što vi vjerojatno tražite u moli-

tvi: zaborav!« Župnik će na to: »Oprostite, ja u molitvi ne tražim zaborav nego snagu«.

Da, u molitvi se od Boga traži snaga za život. Svjetlo da se jasno vidi i odvažnost da se ide naprijed bez sustezanja. Ne molim se zato da Bog učini ono što bismo mi morali učiniti. Ne moli se da Bog promijeni stvari izvan nas i bez nas. Moli se zato da se mi promijenimo, da se stavimo u drukčiji odnos prema stvarnosti, koja u svoje vrijeme dobiva drukčiji izgled.

Zaista nas začuđuje kad vidimo kako ideje, osobe, situacije, događaji mijenjaju izgled kad molimo. Kristova molitva u Getsemanskom vrtu nije od njega otklonila kalež koji je trebao da ispije, nego mu je dala snagu da ga ispije do kraja. Prije te molitve Isus reče: »Žalosna je duša moja do smrti...« ne mogu više... osjećam da umirem... Potom reče: »Evo se približi čas u koji se Sin Čovječji izručuje u ruke grešnika. Ustanite! Hajdemo!« (Mt 26, 38; 45—46)

Molitva nas stavlja u puninu naše odgovornosti ne samo pred Bogom nego i pred nama samima i pred braćom. Kad molimo, ne možemo a da ne osjetimo kako u nama odzvanjaju dva bitna pitanja: »Adame, gdje si?« (Post 3, 9). Čovječe, gdje si, kuda bježiš, zašto se skrivaš, zašto se bojiš? Pusti se naći! Prihvati da te se vidi i pusti se voditi u istini, da budeš svoj!

— »Kaine, gdje ti je brat Abel?« (Post 4, 9) Zar ne shvaćaš da nisi sam na svijetu? Da drugi imaju potrebu za tobom? Ne čuješ li njihov zov, kojim vapiju za pomoć? Ne misliš li da mogu postojati i osobe koje trpe i tvojom krivnjom?

Kako onda možemo reći da je molitva beskorisna, da ništa ne mijenja? Ako ništa ne mijenja, znači da stvarno nismo ni molili, iako smo tu i tamo pokazali koji znak ili riječ s obzirom na religiozni sadržaj.

Ako nam se čini da je naša molitva beskorisna, ne optužujmo Boga ni molitvu, nego radije izvidimo, odnosno iskreno ispravimo svoj način molitve.

b) Molitva ili akcija?

Tko sebi postavlja takvu alternativu, taj još nije razumio ni molitvu ni akciju. Ni-

jedna molitva nije autentična ako ne vodi akciji, zauzetosti, ljubavi. Ali i nijedna akcija nije evanđeoska i nijedna ljubav autentična bez molitve. »Bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv 15, 5). Svi ljudi koji su sijali ljubav u svijet bili su ljudi molitve.

c) Osobna molitva

Ne postoji »molitva«, nego osoba koja moli, kao što ne postoji život, ljubav, nego živa bića, osobe koje ljube. Osoba je nešto jedinstveno. I molitva mora biti nešto jedinstveno za svakoga od nas, kao što je i ljubav nešto jedinstveno u sebi. Svatko od nas mora pronaći vlastiti put ili način molitve. A kako je osoba jedna cjelovitost tijela i duševnih osjećaja, svi ti elementi moraju ući i u molitvu. Kao u ljubavi.

Osoba je trajna evolucija. I njezina molitva mora trajno rasti zajedno. Drugi je dječji način molitve, a drugi opet način molitve mladića, djevojke, odraslog čovjeka, starca i umirućeg.

Osoba živi uvijek u novim situacijama. Želi li te situacije živjeti u potpunosti, mora ih živjeti u povezanosti s molitvom. Molitva je posljednja riječ svakog ljudskog iskustva.

Razumljivo je, dakle, kako se cijeli život može preobraziti u molitvu. Prijelaz od osjećaja do molitve postaje gotovo spontan. Sve što se osjeća u srcu postaje jedno s Kristom. Jedan mi mladić reče da je malo-pomalo, kako je u sebi osjećao rast ljubavi prema zaručnici, postajao svjestan da je ne samo uvijek sve više mislio na nju, nego u izvjesnom smislu nije čak uspijevaao misliti i ništa odlučivati ako prethodno nije u svojoj nutrini razgovarao s njom.

Za vjernika molitva mora biti isto: trajno programiranje i ispitivanje života zajedno s Kristom kao prvim i glavnim partnerom svoga opstanka. To bi se posebno trebalo zbivati u dva dnevna momenta: navečer i u jutro.

— Navečer mnogi mladi prije nego zaspu čitaju štogod zanimljivo. To može biti korisno. No jeste li ikad pomislili da je najinteresantnija knjiga koja se navečer može čitati vaš vlastiti proživljeni dan? To je knjiga koju svaki od nas piše svojim

vlastitim stilom. Svaki dan po jednu stranicu. Tu se kao na filmskom ekranu redaju susreti s tolikim osobama, događajima, nepredviđenostima. Izmjenjuju se uspomene pozitivnih i negativnih doživljaja, tolike stvari s dobrim i s lošim osobinama. Kolike se stvari mogu bolje razumjeti ako to naše vlastito evanđelje svaku večer čitamo i analiziramo! Naš život, često tako monoton, postaje svjetliji. Opaža se koliko puta Krist pored nas hoda u liku brata čovjeka, a mi ostajemo ravnodušni.

Mislim da mnogi od vas u nedjelju prate na radiju emisiju o sportskim događajima. Zainteresirani ste za raspored nogometnih utakmica i ekipa, kao i za rezultate. I to vas, rekli bismo tako, nekamo pokreće. I dobro je to. Ali pokušajte koju večer i moliti barem s toliko interesa s koliko pratite nedjeljno sportsko popodne. Zaustavite se načas sa svojim Kristom i razgovarajte s njime. Učinite makar samo letimičnu inventuru prijednog dana. Analizirajte ono što ste vidjeli, čuli, doživjeli! Je li vas to ispunilo radošću i srećom ili pak možda nemirom i brigom?

— A ujutro, zar ne osjećamo potrebu da molitvom izrazimo radost Gospodinu što novim danom započinje novo stvaranje, život i uskrsnuće za nas i za sav svijet?

Zar da poput apostola Pavla ne uskliknemo: »Gospodine, što hoćeš da danas učinim za tebe?«

Razumljivo je da su katkad potrebni časovi duge molitve, šutnje, osluškivanja. Da s Evanđeljem u rukama tražimo svjetlo da nam bude jasnije, snagu volje da bude upornija i mir srca da bude velikodušnija.

Zaključak

Ovdje navedene misli samo su ideje-vodilje. Možete za njih osjetiti da su lijepe, ali je potrebno da ih u životu svojim vlastitim iskustvom potkrijepite. Mi, naime, još ne poznajemo druge putove da naučimo moliti. Da naučimo moliti, moramo naprosto moliti. Moliti Isusa da bude naš Učitelj.

Tražite sredine gdje se molitva prakticira. Ima ih pomalo posvuda. Niču tu i tamo i prave škole molitve, u kojima se

izučava prava tehnika molitve, sabranosti i umijeće ulaženja u susret s Bogom. I mnogo ima mladih koji se spremno uključuju.

Potrebno je da se bar vi nadete koji put zajedno. Da potražite nekoga koji bi vas poučio i uveo u novi način molitve. Tako ćete naučiti i živjeti na novi način.

Sugestije za rad u grupi

Točke za razmišljanje u grupi treba da obuhvate bilo temu susreta s Kristom, bilo temu o molitvi. One su, uostalom, međusobno povezane. No netko se može poslužiti i ovim točkama:

— Evanđelje: što ono predstavlja za tebe? Koje mjesto zauzima u tvom životu? Čitaš li ga? Razmišljaš li kadgod o njemu? Ako ga razumiješ, da li ga opravdavaš?

— Isus Krist: što misliš o njemu? »A vi, što kažete, tko sam ja?« (Mt 16, 15). Tko je on za tebe? Jesi li ikad pomislio što bi bilo s tvojim životom da on nije došao k nama i da ga nismo upoznali?

— Molitva: kako običavaš obično moliti? Osjećaš li potrebu da obnoviš svoj način molitve? Možeš li iznijeti kakvo iskustvo molitve iz vlastitog života?

Možda će netko reći da su ova pitanja previše zgusnuta i prezahjevna da budu obrađena u samo jednom susretu. Slažem se s time. Ali ne smijemo zaboraviti da se radi o sintezi sadržaja kateheze.

Za produbljenje

Novi katekizam, Stvarnost, Zagreb, 1970. Gospodin nas uči moliti, str. 134—145; Kšćanska molitva, str. 360—377. Kako moliti, 1—2—3, Vinkovci 1972.

V. IZGRADUJMO CRKVU

1. Crkvena dimenzija vjere

a) Vjera uvodi u Crkvu

Tko se temeljito opredijelio za Krista, promatra oko sebe jesu li i drugi poduzeli sličan korak, sličan izbor. I pronasavši ih, reći će im: »Zašto da se međusobno

ne povežemo, ujedinito i stvorimo zajednicu? Tako ćemo moći bolje upoznati Krista i više živjeti u suglasnosti s Evanđeljem. Tako ćemo moći lakše pomoći da Krista upoznaju oni koji ga još ne poznaju, a željni su istine. Tako ćemo lakše moći širiti njegovo kraljevstvo u svijetu.«

Što bi to značilo povezati se zajedno kao kršćani, ako ne Crkvu? Jedna grupa, zajednica, tolike grupe, zajednice povezane među sobom čine brojnan narod: narod Božji, Tijelo Kristovo, koje po Crkvi želi da bude prisutno u svijetu.

b) Vjera se rađa u Crkvi

Treba ipak reći: ako je ulazak u Crkvu jedna od posljedica vjere, mi s druge strane u Crkvi i posredništvom Crkve dolazimo do vjere. Tko nas, uostalom, upoznaje s Kristom? Gdje nalazimo aktualnost njegove poruke? Nije li nam sama Crkva dala knjigu Evanđelja i još nam je uvijek daje u ruke?

Da, mi izabiremo Crkvu, ali i Crkva bira nas i poziva nas. Ili, još bolje, Krist je taj koji bira i koji nas poziva u Crkvu.

c) Vjerujem u Crkvu

Ulazak u Crkvu, to je ujedno izbor koji s vremenom postaje odgovor na poziv. Svaki izbor je jedan odgovor. I izbor Crkve nije manje zahtjevan od izbora Krista. Dva izbora se poistovjećuju. Vjera mora postati ljubav, zajedništvo. Ući u Crkvu, biti prihvaćen u toj zajednici, to je zaista svečani čin.

Tu onda nalazimo svu vrijednost, svu veličinu krštenja: čin, znak, sakrament posredništvom kojeg se izabire i biva izabran u Kristu i u Crkvi.

— Što tražiš od Crkve Božje?

— Vjeru.

— Vjeruješ li u Boga Oca, Sina njegova Isusa Krista i Duha ljubavi prisutnog u Crkvi?

— Vjerujem.

— Hoćeš li se krstiti?

— Hoću.

Kada smo primili krštenje tek pošto smo se rodili, drugi su umjesto nas dali odgovor. Drugi su izabrali za nas. Ali taj izbor nema vrijednosti ako mi, pošto odrastemo, svjesno i odgovorno ne potvrdi-

mo u savjesti i životu taj izbor, to opredjeljenje.

Ako bi nam ta pitanja bila sada postavljena, što bismo odgovorili? No, ta su nam pitanja upravljena gotovo svakog jutra, svakog dana. Odgovoriti da — znači li to za nas ropstvo ili oslobođenje?

Evo kako je jedan zaručnički par doživio svoje krštenje: »Bili smo kršteni u 11 sati. Neki neopisiv mir sišao je nad nas. U tom je miru bilo sadržano bogatstvo vjere. Više nije bilo problema, kušnji, napetosti, čežnji, već beskrajna milina Božjeg odgovora. Osjećali smo da je Crkva očuvala sva Božja obećanja i nju smo prvu uzljubili. Posredništvom Crkve upoznali smo Krista. Sada mislimo da je neka nejasna vjera već postojala u nama, ali ju je bilo teško formulirati u dubinama naše duše. Nismo, naime, to znali. Ali sakrament krštenja objavio nam je to.

2. Crkva Kristov dar

Za ulazak u Crkvu traži se vjera. Ali Crkvu nismo mi izmislili, niti su je izmislili naši prethodnici kršćani.

Crkva je Kristov »pronalazak«, njegov plan. Dapače, plan, nacrt vječnog Oca. On je htio Crkvu da odgovori zahtjevima našeg spasenja, svakako. Ali mi moramo biti svjesni da je to njegov dar.

a) Krist je htio Crkvu

Isus nije samo propovijedao. On je već od samog početka svoga javnog nastupa nastojao da izabere sebi učenike koji će ga izbliza slijediti. Među njima posebno izabire dvanaesticu, koje je pozvao po imenu, da budu s njime, da ih pošalje da pripreme put, da budu nastavljači njegova djela u svijetu. Tim svojim učenicima daje novu zapovijed: »Ljubite jedni druge kao što sam vas ja ljubio.« Tim svojim učenicima on se poslije svoga uskrsnuća nekoliko puta objavljuje. Nad njih, kao što im je to nekoliko puta obećao, šalje svoga Svetoga Duha.

b) Krist je htio misionarsku Crkvu

Krist nije zamislio Crkvu kao neki dvorac gdje bi se živjelo u zaštiti od opasnosti života, nego je stvorio zajednicu otvorenu svijetu, apostolsku zajednicu.

»Idite po svem svijetu, navješćujte radosnu vijest svakom stvorenju, učeći ih da drže sve što sam vam zapovjedio. I evo ja sam s vama u sve dane...« (usp. Mt 28, 19—20)

Ima u tim riječima — na geografskom planu univerzalnog misionarstva — cijeli svijet; na povijesnom planu: bit ću s vama u sve dane; na egzistencijalnom planu: učite sve ono što sam vas ja učio.

Kako su prvi kršćani poslije Duhova osjetili hitnost i nužnost naviještati Krista! Dosta je čitati Djela Apostolska, pisma apostola, da se vidi što je bila i što Crkva treba da bude. I posvuda gdje dopire Kristov navještaj i gdje je on prihvaćen ne samo da se rađaju novi kršćani nego se formiraju i nove zajednice, nove Crkve, koje međusobom ujedinjene sačinjavaju jednu veliku Kristovu Crkvu.

Tako se kroz ovu dvijetisućogodišnju povijest nastavljalo činiti. Naše su zajednice nastavak Crkve utemeljene na Kristu i Crkve sagrađene od apostola. I tako treba da se nastavi. Tako to čine misionari. To smo pozvani i mi da činimo. Nijednom kršćaninu nije dopušteno da zaustavi u sebi Kristovu poruku i da uspori njezino širenje u svijetu.

Prvi kršćani, međutim, bijahu svjesni da se Evanđelje ne naviješta samo riječima, nego iznad svega svjedočenjem života. Svijetu su; da bi vjerovao, potrebni znakovi. A znak iznad svih znakova, ono što nas potiče da se čudimo i divimo, stvar sasvim izvanredna, koja ne postoji u prirodi, jest izmjenična Kristova ljubav. »Po ovom će vas poznati da ste moji učenici, ako se budete ljubili među sobom kao što sam i ja ljubio vas« (usp. Iv 13, 35). »Oče, daj da svi u nama budu jedno, da svijet uzvjeruje da si me ti poslao« (Iv 17, 21). »Bili su postojani u apostolskoj nauci, zajedničkom životu, lomljenju kruha i u molitvama...« (Usp. Dj 2, 42—47.)

To je Crkva. Samo takva Crkva postaje u sebi misionarska.

c) Krist je htio hijerarhijsku Crkvu

Krist je znao da je svakoj zajednici potrebno vodstvo, jer će se inače raspršiti. I ako je Crkvu on utemeljio, morao joj je on sam zagarantirati to vodstvo. To je i učinio, povjerivši apostolima i njihovim

nasljednicima službu, poduprtu posebnom milošću, posebnom prisutnošću njegova Duha, da Crkvu vode naprijed kroz vjekove u jedinstvu vjere i ljubavi, uvijek spremnu da bude svjetlo svijeta i sol zemlje usred svih povijesnih evolucija, uvijek istu i uvijek novu, vjernu Bogu i vjernu čovjeku.

Autoritet u Crkvi snaga je njezina jedinstva. I to je veliki Kristov dar. Tko je pozvan da ga izvršava, preuzima jednu od najtežih i najdelikatnijih službi, ali i vrijednih i nezamjenjivih za naše dobro. On zaslužuje sve naše razumijevanje, priznavanje, ljubav, suradnju.

3. Crkva u našim rukama

a) Postati odrastao u Crkvi

Krist je utemeljio Crkvu. Iz generacije u generaciju ona je stigla do nas. Stavljena nam je u ruke: već stvorena, a ipak uvijek potrebna naše ponovne izgradnje. Nama je povjeren zadatak da je vodimo naprijed, uvijek mladu kao zaručnicu Kristovu, koju je Krist ljubio »i sam sebe predao za nju, da je posveti, čisteći je u kupelji vode uz pratnju riječi, da sam sebi privede Crkvu krasnu, bez ljage, bez bore, bez ičega tomu slična, da bude sveta i bez mane« (Ef 5, 25—27).

Od djetinjstva smo u Crkvi više da primamo, iako često i djeca daju Crkvi, obiteljima, kršćanskim zajednicama značajno bogatstvo a da to i ne znaju. I jao odraslima koji u Crkvi ne znaju vidjeti i primiti darove što ih Bog čini njima preko djece! Jao odraslima koji zaboravljaju da je za ulazak u kraljevstvo potrebno postati djetetom!

Ali pošto postanemo odrasli, naše darivanje Crkvi mora postati svjesna odluka.

Ako ste se dosad pitali što Crkva (župa, obitelj) čini za vas, sad je vrijeme da se pitate što činite vi, što vi mislite učiniti za Crkvu. I tu se nalazite na stanovitom prijelazu. Postajete svjesni da da za »biti Crkva« nije dovoljno ići u crkvu, kao što nije dovoljno samo biti u kući da bi se netko osjetio članom vlastite obitelji. Da se stvori zajednica, nije dovoljno samo stanovati unutar geografskih granica župe. Treba imati srce koje

kuca zajedno s Kristovim srcem i sa srcima braće. Treba biti sposoban zauzeti se, pokrenuti, učiniti nešto, ići, darovati.

To je u biti značenje sakramenta Potvrde, poziv i zadatak da netko postane apostolom u Crkvi posredništvom milosti i snagom Duha Svetoga.

b) Crkva nije »idealna« i »savršena« zajednica

Dužnost da budemo zreli i odgovorni kršćani može obeshrabriti činjenica što se u Crkvi susreću mnoge sjene i nedostaci i u osobama i u strukturama, bilo u prošlosti, bilo u sadašnjosti.

Da li nas to sablažnjuje? Ali Crkva je sastavljena od ljudi pozvanih Kristovom voljom da budu sveti, ali koji uvijek ostaju ljudi, tj. grešnici. Zbog toga je Crkva istodobno i sveta i grešna u svojim članovima. »I to je veliki problem koji je pogibeljan za život Crkve.« To nije nikakva novost. Već u apostolskom zboru Crkva je poznavala izdaju Jude, Petrovu zataju, bijeg mnogih. Već i zapisi koji govore o prvotnoj Crkvi ne iznose nam samo svjetlu, nego i tamnu stranu njezine životne stvarnosti.

Tako je bilo uvijek, a tako je i danas. Je li to motiv da se ne uđe u Crkvu? Ili da se iz nje izađe lupanjem vrata? Što ćemo s takvim osjećajima donijeti pred Krista? I zatim, dokle ćemo stići boraveći izvan Crkve? Ako u Crkvi nalazimo nedostataka, što nalazimo izvan Crkve, bar s obzirom na temeljne čovjekove probleme?

Kao što ostajemo u vlastitoj obitelji, iako u njoj nije sve savršeno i kao što ljubimo vlastitu majku i kad u njoj otkrijemo nedostatke, tako ostajemo u Crkvi nastavljajući ljubiti tu veliku majku prekritu borama, bolesnu, ali upravo zbog toga potrebnu naše ljubavi, naše pomoći. »Nedostaci Crkve, govorio je Papa Pavao VI., njezina su potreba.«

I tko je taj koji misli izaći iz Crkve zato jer je nesavršena, a on misli da je savršen, da može formirati bolju Crkvu, da otkloni onu koju nam je Krist dao? Nije li bolje ostati u njoj i raditi na njenom uljepšavanju, započinjući od nas samih? Moramo se, naime, pošteno pitati nisu li bore i nedostaci Crkve također

i naše bore i nedostaci. Ako ljubimo Crkvu kao što ju je Krist ljubio, moramo se zauzeti da postane ono što bi trebala biti.

c) Izgrađivati Crkvu

Ako želimo biti odrasli u Crkvi, potrebno je da se ne odvojimo, ne izoliramo od nje, da ne sudjelujemo u zajedničkom životu na anoniman način. Treba ući u kakvu zauzetu grupu, gdje se stvarnost Crkve živi na izrazit način. Svaka mjesna Crkva ima u svom krugu takve grupe vjernika, koji na izrazitiji način žive iskustvo Crkve, kao što je npr. župni karitas, pastoralno vijeće, grupa za liturgijsku animaciju, grupa za zabavne aktivnosti itd. A gdje tih grupa i inicijativa nema, a mogu se pokrenuti, potrebno je poticati ih i razvijati prema mjesnim prilikama.

Bilo bi potrebno, odnosno dobro da svaki mladi kršćanin, pogotovo polaznik vjeronauka, aktivno sudjeluje u kojoj od spomenutih grupa ili aktivnosti koja im najviše odgovara s obzirom na sposobnosti i mogućnosti. . .

Spontanost kojom svatko izabire grupu u kojoj želi nešto pridonijeti i doživjeti ne smije postati diletantizam, ili da netko bude prepušten samom sebi, ignorirajući vodstvo Crkve, odijeljen od drugih grupa, od sveukupnog zajedništva.

Da, Crkva je samo tada kad sve grupe idu zajedno naprijed, makar i s izvjesnim razilaženjima, ali zajedno. Iskustvo nas uči: kad se neka grupa izolira od zajedništva, ima porazan završetak i kratkog je vijeka.

Zaključak

I ovo što rekosmo ovdje nisu samo »ideje«, već prijedlozi koji traže odgovor. Postajete li svjesni da vjera, kad se zaista živi, postaje sve zahtjevnija? Ona poziva u igru našu odgovornost. To nas može malo uplašiti, ali i ispuniti radošću, entuzijazmom pri samoj pomisli da nam je ponudena konkretna mogućnost da dobro uložimo svoj život.

SUSRESTI BOGA U SVIJETU

U Bibliji čitamo: »Svemir pjeva hvalu i priznanje svome Stvoritelju...!« Razmišljajući o tome spontano nam se nameće pitanje: govore li priroda i svijet još uvijek o Bogu? To je pitanje u sebi veoma složeno. Sadržajno je toliko opširno da ga je teško jezgrovito prikazati samo jednim napisom. Mi ćemo se ovdje zaustaviti samo na katehetskom vidu tog pitanja.

Poznato je, da je nekad kršćanska vjera uz istinsku nadnaravnu objavu u stvaranju gledala i jednu naravnu objavu Boga čovjeku. Kateheza, da bi izvršila prirodni prijelaz od stvorenja k Stvoritelju i obratno, bazirala se na vidljivim znakovima stvorenog svijeta u prenesenom smislu. Teologija je množila dokaze o opstojnosti Božjoj polazeći od reda u svijetu i finalnosti stvorenih stvari. A Biblija kao jedinstvena spasopovijesna poruka Božja ljudima, bila je s obzirom na razvoj svijeta jednostrano interpretirana.

Danas, međutim, stvari su se u mnogočemu promijenile. Danas ima sve manje ljudi koji u svijetu preko prirode nalaze put k Bogu. Mnogi katehete i katehiste suočeni su s problemom, da današnji mladi kad im se počne govoriti o veličini i ljepoti stvaranja ne dolaze lako do uvida o sveprisutnosti Stvoritelja. Teolozi su morali napustiti tzv. kozmološke dokaze, jer sigurna razlaganja koja su crpili iz tih izvora više nisu uvjerljiva čovjeku suvremenog doba. I u biblijskim tekstovima trebalo se početi razlikovati ono što je sveti pisac htio reći o stvorenom svijetu od »slike« svijeta koju je on mogao imati u svoje vrijeme.

Kako objasniti da ta ista priroda jednom tako »transparentne« objave Boga postane danas toliko neprovidna da mnoge ostavlja u »tami«?

Jedna »nova slika« svijeta

Nije se toliko promijenila priroda u sebi koliko slika koju je čovjek stvorio o prirodi. Priroda za ovaj naš suvremeni svijet nije više ono što je u njoj gledao čovjek 14. st., a još manje ono što je u njoj gledao čovjek biblijskog vremena.

Ona se razvija i usavršava usred sebe.

Danas čovjek razumijeva i preobražava prirodu ili barem misli i vjeruje da ju može razumjeti i preobraziti. Diveći se uspjehu znanosti i tehnike, čovjek ponosno misli da mu osim njegove inteligencije, domišljatosti i inicijative ništa više nije potrebno da bi mogao suvereno gospodariti svijetom. Dapače sanja o novim osvajanjima smjerajući onim ciljevima koji su za sada još neostvarivi. Moderna znanost i tehnika svijesna velikih uspjeha i dostignuća nastoji ukloniti iz svijeta svoga istraživanja tragove prisutnosti Stvoritelja. Tu je sadržan jedan od razloga zbog kojeg »naučni« čovjek suvremenog doba, gotovo bez vlastite krivnje, više ne uspijeva nazrijeti Boga unutar ili izvan stvari kojima upravlja. Nikakvo onda čudo, što mlade generacije ovog vremena usprkos osvajanja svemirskih prostora nisu zainteresirane za uočavanje tzv. »tajni« prirode, jer žive u klimi vrto- glavih promjena životnih vrednota.

Svijet je mjesto ljudskog djelovanja

Nekad je svijet bio smatran »svetim« i nepovredivim, a priroda sa svojim snagama, razdobljima i pojavama direktno ovisnom o Stvoritelju. Potresi, bolesti, nestašice, smatrani iskazima Božje volje, bili su za ljude prošlosti znakovi opomena ili kazni. A obilne ljetine, izbjegnute opasnosti, zdravlje znakovi Božje naklonosti ili uslišane molitve.

Usred te i takve prirode čovjek se osjećao malenim i nemoćnim. Utjecao bi se svemoćnom Gospodarom da od njega isprosi zaštitu. Tu je izvor spontane molitve nastale u klimi naravne religioznosti. Danas, međutim, ovaj »sveti« i neizbježivi karakter nestaje iz svijesti ljudi. Današnjem čovjeku svijet se ne pojavljuje više kao mjesto gdje se Bog izražava i manifestira, nego radije kao mjesto gdje čovjek snagom svoje stvaralačke moći razvija svoje sposobnosti.

Svijet se pojavljuje u neprestanom nastajanju

U prošlosti Bog se pojavljivao u svijesti ljudi kao savršeni »majstor« koji sve što čini čini dobro. Tako su stvari izgledale statički, a priroda kao da joj nije stalo do »novosti«. Danas se pak vidi da se svijet-priroda-svemir pojavljuju u neprekidnom nastajanju. To je svijet koji postaje sve više svoj! Ovaj kojeg vidimo sada, tek je »skica« onoga što će postati i biti sutra. To s jedne strane objašnjava činjenicu mnogih nedaća koje je čovjek pripisivao zloj volji Boga a sada se pripisuju činjenici nedovršenosti prirode koja se uvijek razvija. S druge strane, čovjek se danas prvenstveno osjeća odgovornim za izgradnju ovozemaljskog svijeta a ne samo »pretendentom« drugog, obećanog.

Kako govoriti o stvaranju u katehezi?

Prije svega treba izbjegavati parcijalne i iskrivljene slike o aktivnosti Božjeg stvaranja. Primjer takve slike jest slika »počinak sedmog dana«, koja je čak donekad bila statički prikazivana, što je očito krivo. Ovdje se, naime, ne radi o nekom doslovnom već simboličnom izrazu u jednom liturgijskom kontekstu, koji se ne bi smio zaboraviti, da, kako piše sv. Ivan (5, 17), »Bog neprestano stvara«.

Zatim slike tzv. »konkurencije« između Boga i čovjeka. Gotovo sve do naših dana smatralo se Boga jedinim stvarateljem, a stvaralaštvo čovjeka tumačilo se preuzetnošću, ohološću, prometajskim pokušajem, »babilonskim« grijehom. Trebalo je proći nekoliko stoljeća da se moglo reći da je čovjek u akciji stvaranja ne rival ili konkurent nego suradnik Božji.

Konačno, slike jedne pasivne ovisnosti. Istina, mi smo kao stvorenja ovisni o Stvoritelju, ali razumno. Bog je, naime obdario čovjeka razumom i slobodom samo zato da se može maksimalno angažirati u jedinstvenom poslanju vladanja nad prirodom, stvarima i sobom.

Inzistirati na temeljnim aspektima

Kršćanski smisao stvaranja potaknut će katehete da inzistiraju na temeljnim aspektima stvorenih stvarnosti. Treba naglasiti da ovaj svijet koji promatramo nije definitivno dovršen ego da se neprestano usavršava. To je svijet koji još mora biti humaniziran. Vladajući nad prirodom čovjek postaje više čovjekom. Ako Bog i danas u svijetu stvara, onda to znači da stvara za dobro čovjeka i preko čovjeka kojemu je dao sposobnost da misli, ruke da radi, materiju da je oblikuje kako bi mu služila sreći i napretku. U savjesnoj suradnji s Bogom stvaraocem čovjek ne čini drugo nego nastavlja Božje djelo, makar on toga i ne znao.

Mjesto čovjekove suradnje s Bogom jest ovaj svijet u kojem živi. No sve što je u svijetu stvoreno, opstoji u vidu jedne povijesti koja je sva usmjerena Kristu. Odatle dužnost upravljanja fizičkim svijetom da ga se oslobodi brutalnosti i stavi u službu oslobođenja čovjeka. Odatle dužnost sudjelovanja u procesu humanizacije društva, roditeljstva, odgoja, kulture; odatle dužnost promocije čovjeka na svim razinama.

Neke napomene za katehezu o zemaljskim stvarnostima

— Bog hoće da se čovjek koristi svojim stvaralačkim sposobnostima ne samo u materijalno-biološkoj sferi nego i u društvenoj. Odatle dužnost oslobođenja čovjeka od svakog oblika ropstva: oholosti

da se klanja sebi; novca da mu postane idolom; mržnje da ponizi drugoga. Ali i ropstva bolesti, patnje, grijeha i moralne sputanosti.

— Sveti Pavao veleumski sažima ovu misao kad piše Korinćanima: »Sve je vaše, vi ste Kristovi, Krist je Božji« (1 Kor. 3, 22).

— Bog hoće da znanstvena otkrića i tehnički napredak ne budu moć u službi čovjeka protiv čovjeka, nego sredstvo i put većem humaniziranju ljudskog roda.

— Kršćanin znade da svaki korak u cilju napretka kojeg učini čovjek da bi nadvladao prirodu treba voditi napretku Kristova kraljevstva u svijetu.

— Bog i današnjem čovjeku govori na bezbroj načina: preko prirode, preko povijesnih događaja, preko znakova vremena, preko Crkve i sakramenata, preko svekolikog bogatstva duha cijelog čovječanstva.

Jedini razlog zbog kojeg suvremeni čovjek ne osjeća taj govor Božji jest nevjera i grijeh. Stvarnost nevjere i grijeha odbija čovjeka od Boga, tako da čovjek sputan tim tegobnim teretom usvaja samo prvi dio Pavlove poruke: »Sve je vaše...«

— Obnovljeni čovjek, tj. čovjek vjere i milosti vidi dalje. On usvaja i drugi, dublji dio Pavlove misli: »... Vi ste Kristovi...«. Sva otkrića prirode, nauke, svemira namijenjena su čovjeku, a čovjek je namijenjen Bogu, koji prema riječima sv. Augustina jedini smiruje ljudsko srce. U tom se smislu može govoriti o susretu s Bogom u svijetu.

KATEHETSKO OSMIŠLJAVANJE LJETNIH PRAZNIKA

Ljetni praznici su tu. Za mnoge mlade bit će to vrijeme predaha, rasterećenja od redovitih školskih obveza i briga. Vrijeme, odmora, razonode, uživanja u ljepotama prirode. Jednom riječju, bit će to vrijeme zaborava onog što je prošlo i vrijeme snova o nečemu što tek nadolazi. Ali i vrijeme mnogih upitnika, traženja i poduzimanja koraka za osmišljavanje vlastitog života.

I mi se pritom pitamo: kakvi su naši stavovi i kakvi su stavovi mladih prema fenomenu praznika?

Čini nam se, da je potrebno makar samo djelomično ući u osmišljavanje tog pitanja i usmjeriti pažnju na neke pojedinosti. Radi se, naime, o odgoju za ispravno shvaćanje praznika, odmora, razonode.

Istraživanje o raznolikim pristupima i shvaćanjima praznika, razmišljanje o organizaciji tog perioda ljudskog života vodi nas do nekih zapažanja:

1. U nedavnoj prošlosti, koja je ostavila za sobom mnoge tragove, postojali su raznoliki načini shvaćanja života koji su se održali sve do danas. Tako za jedne: »Život je rad + užitek«. To su svakako dvije idolatrije: idolatrija rada i idolatrija dokolice.

2. Donedavna mnogi su ljudi mislili da vrijeme koje nije ispunjeno radom jest izgubljeno vrijeme. Danas, međutim, idemo ususret mišljenju da rad više nije ono što samo po sebi vrijedi, nego da je on tek jedna potreba, nužda, da bi se preživjelo.

3. A danas ljudi su suočeni sa dvije napaсти: napašću **opsesije** za posjedovanjem što većeg imetka, pa sve svoje vrijeme posvećuju radu radi koristi, zaboravljajući na »normalan« život, i napašću **lijenosti** koja čini da razonode ili odmor postanu prazni i dosadni.

Da bismo se realno suočili s tim situacijama i ispravno pristupili zdravom poimanju rada i odmora potrebno je najprije prevladati suprotnosti koje postoje: 1. između rada i aktivnosti, i 2. između odmora i besposličarenja. Mnogi postaju

žrtve tih suprotnosti, jer nisu u stanju odvagnuti razliku i odlučiti se za ono što je ispravnije. To pogotovo pogađa mlade. Stoga kateheza koja i preko ljetnih praznika ostaje zadatak Crkve ne može jednostavno ignorirati to pitanje.

Nas to pitanje prvenstveno zanima u odnosu na mlade, koji su najviše pod utjecajem javnog mnijenja, sredstava društvenog priopćavanja, ekonomske propagande, industrijske proizvodnje i turističkih ponuda koje nude svoje programe i predstavljaju svoj tip čovjeka koji je različit od onog kakav on uistinu jest, a mladi ga kao takva prihvaćaju.

Značenje praznika za mlade

Ako je potrebno razumjeti mlade u raznim vidovima života, treba ih razumjeti i u njihovu shvaćanju i pristupu doživljaja ljetnih praznika.

Praznici u životu mladih predstavljaju se kao jedna živa i stvarna potreba, budući da je studentski ili radnički život kojim su mladi zahvaćeni preko školske godine, veoma zahtjevan.

Praznici vrijeme slobode

Za vrijeme praznika mladi se osjećaju slobodnijima. Izbor njihovih raznolikih prazničkih aktivnosti i programa ovisi prvenstveno od njih samih. Budući da su na ferijama, oni ih osmišljavaju kako to njima odgovara. No sloboda, ako se vodi parolom: »praznici su, sve mi je dopušteno« postaje dvoznačna i pogibeljna.

Praznici vode novom načinu povezanosti s drugima

Školsko vrijeme stabilizira izvjestan stil odnosa između mladih i njihovih roditelja, nastavnika i kolega. Vrijeme praznika pak mijenja taj odnos. Prekida izvjesne veze, ali širi horizonte i pruža prilike za nove nepredviđene susrete s novim ljudima, kao i za vrednovanje samog pristupa njima.

Praznici pružaju mogućnost novih saznanja i otkrića

Za vrijeme praznika, mladi su u odnosu na druge prvenstveno zauzeti organiziranjem vremena i aktivnosti koje mogu obogatiti osobnost u raznolikom smislu i voditi ih novim spoznajama i otkrićima. No ovdje se ne radi toliko o velikom broju novih saznanja i otkrića, koliko o njihovoj vrijednosti za konkretan život.

Praznici mogu voditi i iskustvu dosade

Od lijepo radosti prilikom polaska na praznike može se dospjeti do iskustva dosade. Ako praznici nisu ispunjeni kakvim programom, i ako im nedostaje određena svrha ubrzo se pojavljuje praznina, besmisao, dosada. Tome može pridonijeti i raskorak između snova o ljepoti praznika i stvarnosti koja zbog izvjesnih okolnosti može dovesti do razočaranja. Posljedice toga raskoraka redovito su kobne.

No da praznici ne budu zaista samo »praznici«, nego vrijeme ispunjeno odmarajućim radom i svrhom, potrebno je da kao kršćani imamo u vidu kršćanski smisao praznika.

Kršćansko poimanje praznika

Kršćanin je pozvan da u vrijeme praznika slijedi optimizam stvaranja. Čovjek je prema Božjem planu stvoren za slobodu i pozvan na aktivni odmor, koji ne znači otklanjanje rada nego slobodno animiranje slobodnih trenutaka. Rad i odmor dva su upotpunjujuća vida našeg ljudskog i kršćanskog života življenog u duhu vjere. Preko ovozemaljskog iskustva življenja slobodnog vremena i odmora, Bog nas poziva na iskustvo življenja vječnog slobodnog vremena. Cilj čovjeka jest vječni mir (u nebu). Sv. Augustin kaže da ćemo

dolaskom u nebo biti u trajnom i potpunom miru, gdje ćemo »gledati i gledati, ljubiti i pjevati«.

To iskustvo mi već na neki način doživljavamo ovdje na zemlji: 1. preko doživljaja nedjelje, dana Gospodnjeg,

2. i preko molitvenih časova koji nas podsjećaju na našu najveću dužnost: *živjeti u radosti*.

Slobodni tenuci i praznici ulaze u Božji plan kao mogućnost da bolje upoznamo smisao života. Da se naučimo diviti i gledati... pronaći dušu i otvoriti se Božjem nadahnuću. Zato se upravo za vrijeme praznika traži od nas da budemo posebno pažljivi, poučljivi, slobodni i otvoreni, ali i oprezni. Nije naime, u proživljavanju praznika sve dobro. Kada nema izvanjske uvjetovanosti, kada smo daleko od pogleda onih koji nas poznaju, u opasnosti smo da se prepustimo sebi i dademo voditi od »nižeg« čovjeka u nama.

Imati slobodno vrijeme ne znači ne raditi ništa, nego »biti slobodan od nekih stvari...« Znači biti slobodan za pronalaznje ključnih vrijednosti života, vrijednosti duše.

Moralni problem praznika ne može se izbjeći. Iskustvo praznika često ima gorak okus za mnoge. Zbog toga je nužno poticati mlade kao i svu braću u vjeri na potrebu duhovne obnove kako bi se negativna iskustva stečena za vrijeme praznika obeskrjepila.

Za vrijeme praznika želi se i traži mir. To je normalno, ali ponajčešće se ne postizava, jer ga tražimo tamo gdje ga nema. Pravi mir nalazi se jedino u sjedinjenju s Bogom po ljubavi i molitvi.

Planinar povremeno iza jačeg napora ili opasnijeg penjanja stane, ispuni pluća svježim zrakom, promatra panoramu i baca pogled prema vrhu da vidi koliko mu još preostaje puta. Tako su i praznici za svakoga od nas »stop« da možemo novim elanom nastaviti životno putovanje.

Priredio: Alojzije Jurak